

Jauniebraucēju sociālās integrācijas atbalsta aktivitātes Latvijā: apkopojums

Autori: Agnese Lāce, Rasmuss Filips Geks, domnīca PROVIDUS

Janvāris, 2018. gads

Satura rādītājs

Kopsavilkums.....	3
I. Juridiskie un institucionālie apsvērumi	4
1. Juridiskais tvērums	4
2. Par kursu nodrošināšanu atbildīgās institūcijas	5
II. Mērķauditorija.....	6
1. Sociālās integrācijas kursu statistika.....	6
2. Ar sociālo integrāciju saistīto kursu pieejamība	7
3. Pasākumi mērķa grupām ar specifiskām uzņemšanas vajadzībām	8
III. Kursu apraksts	8
1. Sociālās integrācijas kursi patvēruma meklētājiem	8
2. Citas aktivitātes.....	8
IV. Kursu saturs	9
1. Kursu mērķi	9
2. Kursu programma	10
3. Izmantotās mācību metodes.....	10
4. Vietēju iedzīvotāju iesaisteursos.....	11
5. Cita ar saturu saistītā informācija	11
Bibliogrāfija	12

Kopsavilkums

Ar jauniebraucēju sociālo integrāciju saistītas aktivitātes Latvijā tiek nodrošinātas atbilstoši Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņēm 2012.-2018.gadam. Galvenā atbildīgā iestāde ir Kultūras ministrija, un pamatnostādņēs definētās mērķa grupas ir trešo valstu pilsoņi un starptautiskās aizsardzības saņēmēji. Tomēr trešo valstu pilsoņu sociālā integrācijas aktivitātes ir neregulāras, un galvenokārt tiek ieviestas individuālu konsultāciju veidā projektā "Informācijas centrs iebrucējiem". Savukārt starptautiskās aizsardzības saņēmēju sociālās integrācijas pasākumi kopš 2015. gada ir kļuvuši sistemātiskāki un plašāki.

Valsts nodrošināti sociālās integrācijas kursi šobrīd ir pieejami tikai patvēruma meklētājiem. Patvēruma pieteikuma izskatīšanas periodā visiem patvēruma meklētājiem ir iespēja piedalītiesursos par ikdienas dzīvi Latvijā, Latvijas vēsturi, sabiedrības uzbūvi, valodas pamatelementiem un citām ar sociālo integrāciju saistītām tēmām, kas apskatītas 10 lekcijās. Šobrīd kursu norisi organizē biedrība "Patvērums 'Droša māja'".

Cita veida sociālās integrācijas atbalsts patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem tiek nodrošināts, piedaloties latviešu valodasursos, kā arī saņemot sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumu. Visiem patvēruma meklētājiem Latvijā ir pieejami 120 stundu ilgi latviešu valodas kursi, kuros ir iespējams dažādu sociālo situāciju izpēses rezultātā iegūt labāku izpratni par Latvijas kultūru un sabiedrību. Savukārt sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojums ir pieejams gan patvēruma meklētājiem, gan arī starptautiskās aizsardzības saņēmējiem 12 mēnešus pēc starptautiskās aizsardzības statusa saņemšanas. Katram starptautiskās aizsardzības saņēmējam ir pieejams individuāls sociālais darbinieks un sociālais mentors, kurš ar konkrēto personu strādā kopš viņa ierašanās Patvēruma meklētāju centrā "Mucenieki". Sociālie mentori galvenokārt nodrošina praktisku palīdzību - pieeju bankas pakalpojumiem, vizītes pie ārsta, mājokļa meklējumus, tādējādi palīdzot arī starptautiskās aizsardzības saņēmēju sociālās integrācijas procesā. Latviešu valodas kursus līdz 2017.gada beigām nodrošināja Latviešu valodas aģentūra, savukārt sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumu nodrošina biedrība "Patvērums 'Droša māja'" un uzrauga Sabiedrības integrācijas fonds.

Papildu valsts apmaksāti valodas kursi 720 stundu apmērā starptautiskās aizsardzības saņēmējiem ir pieejami pēc starptautiskās aizsardzības statusa saņemšanas Nodarbinātības valsts aģentūrā uz laiku, kamēr starptautiskās aizsardzības saņēmēji ir reģistrēti kā bezdarbnieki vai darba meklētāji. Šie kursi ir pieejami dažādos valodas mācību centros, izmantojot kuponu sistēmu.

Līdzīgi, trešo valstu pilsoņiem ir pieejami latviešu valodas un integrācijas kursi, kuriem finansējumu nodrošina vairāki ES projekti. Latviešu valodas aģentūra un Izglītības attīstības centrs nodrošina Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (turpmāk – PMIF) finansētus 120 stundu ilgu latviešu valodas kursus, savukārt Inovāciju atbalsta centrs piedāvā 28 stundu ilgu integrācijas kursus. Šajosursos trešo valstu pilsoņiem ir iespējams apgūt tēmas, kas saistītas ar sociālo integrāciju, kā arī saņemt atbildes uz sev svarīgiem sadzīves jautājumiem.

Arī vietējie NVO sniedz ieguldījumu jauniebraucēju sociālās integrācijas nodrošināšanai. Piemēram, biedrība "Gribu palīdzēt bēgļiem" ir izveidojusi Facebook kopienu ar mērķi sniegt atbalstu starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, tai skaitā rīkojot pasākumus, kas veicina saskarsmi starp jauniebraucējiem un vietējiem iedzīvotājiem.

I. Juridiskie un institucionālie apsvērumi

1. Juridiskais tvērumš

Integrācijas politikas pamatnostādnes

Sociālās integrācijas aktivitātes Latvijā tiek nodrošinātas atbilstoši *Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņēm 2012.-2018.gadam*.¹ Pamatnostādnes satur galvenos Latvijas integrācijas politikas pamatprincipus, norāda risināmās problēmas un sasniedzamos mērķus, kā arī definē konkrētus uzdevumus un par to veikšanu atbildīgās institūcijas. Papildus tam ik pēc diviem gadiem tiek izstrādāti arī pamatnostādņu vidējā termiņa ieviešanas plāni. *Pamatnostādņu īstenošanas plāns 2017.-2018.gadam*² paredz sociālās integrācijas kursus starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, kā arī individuālo konsultāciju pakalpojumus un pasākumus, kas veicina dažādu jauniebraucēju dalību sociālās un kultūras aktivitātēs.

Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu ieviešanu ir atbildīga Kultūras ministrija.

Rīcības plāns starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanai

Uz Latviju pārmitināto patvēruma meklētāju un starptautiskās aizsardzības saņēmēju³ uzņemšanu koordinē atbilstoši 2015.gada beigās pieņemtajam *Rīcības plānam personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā*.⁴ Plāns sadala aktivitātēm pieejamo finansējumu, ieskicē veicamo pasākumu kopumu, kā arī definē par rīcības virzieniem atbildīgās valsts un padotības iestādes ar mērķi veicināt veiksmīgu starptautiskās aizsardzības saņēmēju sociālekonomisko iekļaušanos. Tādējādi, plānā ir aprakstīti gan patvēruma meklētājiem nodrošināmā sociālās integrācijas kursa mērķi, gan arī apkopots tajos iekļaujamais saturs.⁵

Plāns nosaka, ka visiem patvēruma meklētājiem pirmo trīs mēnešu laikā jābūt pieejamiem **latviešu valodas kursiem** (līdz 2017.gada beigām tos nodrošināja Latviešu valodas aģentūra), **individuāliem sociālajiem mentoriem un sociālajiem darbiniekiem** (Sabiedrības integrācijas fonda koordinēta aktivitāte, kuras izpilde līdz šim nodota nevalstiskajam sektoram), kā arī **mācību kursiem par darba iespējām Latvijā**. Papildu latviešu valodas kursi nodrošināti pēc starptautiskā aizsardzības statusa saņemšanas darba meklēšanas laikā Nodarbinātības valsts aģentūrā.⁶

Kursi un sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumi, kā arī latviešu valodas kursi **nav obligāti** patvēruma meklētājiem, starptautiskās aizsardzības saņēmējiem vai citu valstu pilsoņiem, kā arī to apmeklēšana **neietekmē** patvēruma meklētāju iespējas iegūt starptautiskās aizsardzības statusu vai citu valstu pilsoņu iespējas iegūt uzturēšanās atļaujas.

¹ "Ministru kabineta 2011.gada 20.oktobra rīkojums Nr.542 "[Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņēm 2012.-2018.gadam](#)". Skatīts 15.01.2018.

² "Ministru kabineta 2014.gada 18.februāra rīkojums Nr. 268 "[Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018. gadam īstenošanas plānu 2017.-2018. gadam](#)". Skatīts 15.01.2018.

³ 2015/1601/EC, (22.09.2015).

⁴ "Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojums Nr. 759 "[Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā](#)". Skatīts 15.01.2018.

⁵ "[3. RĪCĪBAS VIRZIENS: Sociālekonomiskā iekļaušana](#)". Skatīts 25.01.2018.

⁶ "[3.1. Sociālekonomiskā iekļaušana patvēruma procedūras procesā](#)". Skatīts 15.01.2018.

2. Par kursu nodrošināšanu atbildīgās institūcijas

Kultūras ministrija⁷ ir atbildīga par integrācijas un sociālekonomiskās iekļaušanās atbalsta sistēmas izveidi trešo valstu pilsoņiem, patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Tas ietver publisko iepirkumu un projektu konkursu rīkošanu vietējiem pakalpojumu sniedzējiem, tai skaitā NVO un citām publiskām organizācijām, kas uzņemas šo pakalpojumu ieviešanu.⁸

Sabiedrības integrācijas fonds⁹ ir valsts iestāde, kas koordinē sociālo darbinieku un sociālo mentoru pakalpojuma ieviešanu. Šis pakalpojums ir pieejams patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem 15 mēnešus (3 mēnešus, gaidot lēmumu par patvēruma piešķiršanu, un 12 mēnešus pēc starptautiskās aizsardzības statusa saņemšanas). Šā pakalpojuma sniedzēju izvēlas publiska iepirkuma procedūrā.¹⁰

Biedrība **“Patvērums “Droša māja”**”¹¹ šobrīd ir atbildīga par vairākām ar sociālo integrāciju saistītām aktivitātēm kā pakalpojumu sniedzējs un projektu īstenotājs. Pirmkārt, biedrība nodrošina sociālās integrācijas aktivitātes starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, kurām finansējumu nodrošina PMIF - biedrība izstrādā sociālekonomiskās iekļaušanas ievadkursu saturu, kā arī organizē kursu lekciju ciklu. Otrkārt, biedrība darbojas kā Sabiedrības integrācijas fonda pakalpojumu sniedzējs, uzturot un koordinējot sociālo darbinieku un sociālo mentoru tīklu patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Sociālie darbinieki un sociālie mentori sniedz pakalpojumus individuāli, katram no mērķa grupas pārstāvjiem veidojot savu integrācijas plānu un palīdzot risināt praktiskas sadzīves situācijas. Papildus tam biedrība ir atbildīga par individuālo konsultāciju nodrošināšanu visiem iebraucējiem, veidojot informatīvos materiālus un papildinot publiski pieejamos resursus ar aktuālo informāciju par Latviju PMIF finansētos projektos “Informācijas centrs imigrantiem” un “Informācijas centrs iebraucējiem”.¹²

Līdz 2017.gada beigām sociālekonomiskās iekļaušanas ievadkursu pasniedzējiem nebija noteikti specifiski kvalifikācijas kritēriji.¹³ Sākot no 2018.gada maija, šie kurss tiek piedāvāti kopā ar latviešu valodas ievadkursiem, un projekta ieviešanai noteikti šādi kvalifikācijas kritēriji:

- **projekta pedagogiskais vadītājs:** augstākā izglītība latviešu vai baltu filoloģijā vai augstākā izglītība ar filologa vai latviešu valodas un literatūras pasniedzēja kvalifikāciju, kurš apguvis latviešu valodas kā otrās valodas mācīšanas metodikas kursus; ne mazāk kā 2 gadu pieredze latviešu valodas mācīšanā cittautiešiem izglītības iestādē vai kā fiziskai / juridiskai personai pēdējo 5 gadu laikā;
- **pasniedzējs:** augstākā izglītība humanitāro zinātņu baltu filoloģijā vai izglītība ar filologa vai latviešu valodas un literatūras pasniedzēja kvalifikāciju; ne mazāk kā 2 gadu pieredze latviešu valodas mācīšanā cittautiešiem izglītības iestādē vai kā fiziskai / juridiskai personai pēdējo 5 gadu laikā.¹⁴

⁷ “Kultūras ministrija”. Skatīts 14.01.2018.

⁸ “Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām (...)” un “Nacionāla līmeņa koordinācijas sistēmas izveide (...)”. Iepirkumu tehniskā specifikācija, skatīts 14.01.2018.

⁹ “Sabiedrības integrācijas fonds”. Skatīts 14.01.2018.

¹⁰ “Sociālekonomiskais atbalsts patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu”. Skatīts 14.01.2018.

¹¹ “Patvērums „Droša māja””. Skatīts 14.01.2018.

¹² “Informācijas centrs imigrantiem” un “Informācijas centrs iebraucējiem”. Skatīts 14.01.2018.

¹³ “Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām (...)” Iepirkuma tehniskā specifikācija, iepirkums izsludināts 24.03.2016. Skatīts 14.01.2018.

¹⁴ “Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām (...)” Iepirkuma tehniskā specifikācija, iepirkums izsludināts 24.10.2017. Skatīts 14.01.2018.

Latviešu valodas aģentūra¹⁵ ir valsts iestāde, kas līdz 2017.gada beigām bija atbildīga par latviešu valodas kursu nodrošināšanu patvēruma meklētājiem sākotnējā uzņemšanas periodā. Papildus tam aģentūra līdz 2018.gada beigām nodrošina latviešu valodas mācībās trešo valstu pilsoņiem ar mērķi veicināt iekļaušanos darba tirgū.¹⁶

Izglītības attīstības centrs¹⁷ ir nevalstiska organizācija, kas nodarbojas ar profesionālās attīstības veicināšanu skolotājiem. Centrs līdz 2018.gada beigām ievieš divu gadu projektu, nodrošinot trešo valstu pilsoņiem iesācēju līmeņa latviešu valodas kursus.¹⁸

Inovāciju atbalsta centrs¹⁹ ir nevalstiska organizācija, kas nodarbojas ar pieaugušo izglītības un sabiedrības integrācijas aktivitātēm Rīgas pilsētā. Organizācija līdz 2018.gada beigām ievieš projektu, kurā piedāvā bezmaksas integrācijas kursus trešo valstu pilsoņiem.

Latvijā neeksistē citas ar sociālās integrācijas pasākumiem saistītas reģionālās valsts vai pašvaldību iestādes, izņemot Nodarbinātības valsts aģentūras reģionālos birojus. Privātie valodu mācību centri nodrošina valodas kursu pasniegšanu Nodarbinātības valsts aģentūras klientiem, izmantojot kuponu sistēmu²⁰.

II. Mērķauditorija

1. Sociālās integrācijas kursu statistika

Patvēruma meklētāji un starptautiskās aizsardzības saņēmēji

Sociālekonomiskās iekļaušanas ievadkursi. No 2016. gada jūlija līdz 2017.gada septembrim 461 patvēruma meklētājs no 22 dažādām valstīm piedalījās valsts apmaksātos sociālās integrācijasursos. Kursi tika organizēti 17 dažādās grupās, un projekta periodā tajos tika nodrošināts tulkojums 14 dažādās valodās.²¹

Sociālie darbinieki un sociālie mentori. Pakalpojums tika nodrošināts patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem:

- no 2016.gada aprīļa līdz novembrim to saņēma **319** cilvēki²²;
- no 2016. gada decembra līdz 2017.gada septembrim tos saņēma **431** cilvēks²³.

Latviešu valodas kursi. 2016.gadā Latviešu valodas aģentūras nodrošinātajos valoduursos iesācējiem piedalījās **218** patvēruma meklētāji.²⁴ Papildus tam no 2016.gada jūlija līdz 2017.gada aprīlim 23 starptautiskās aizsardzības saņēmēji piedalījās **Nodarbinātības valsts aģentūras** piedāvātajos latviešu valodasursos.²⁵

¹⁵ "Latviešu valodas aģentūra". Skatīts 14.01.2018.

¹⁶ "Projekts „Valodas sākotnējā apguve patvēruma meklētājiem”". Skatīts 14.01.2018.

¹⁷ "Izglītības attīstības centrs". Skatīts 14.01.2018.

¹⁸ "Dzīvoju Latvijā - mācos latviešu valodu". Skatīts 25.01.2018.

¹⁹ "Projekts „Mēs – Latvijā”". Skatīts 26.03.2018.

²⁰ "Bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu". Skatīts 25.01.2018.

²¹ "Noslēdzas atbalsta projekts starptautisko aizsardzības personu izglītošanai par Latviju". Publicēts 22.12.2017.

²² "Izvērtējuma ziņojums par sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumu sniegšanu patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu laika posmā no 2016.gada 6.aprīļa līdz 30.novembrim". Skatīts 25.01.2018.

²³ "Novembrī sociālā darbinieka un sociālā mentora atbalsts nodrošināts 110 personām". Publicēts 21.12.2017.

²⁴ E-pasta sarakste ar Ēriku Pičukāni, Latviešu valodas aģentūras pārstāvi, 31.01.2018, 09.06.2017.

²⁵ Antra Jansone, Nodarbinātības valsts aģentūra, e-pasta sarakste, 26.05.2017.

Trešo valstu pilsoņi

2017.gadā Latviešu valodas aģentūras rīkotajos latviešu valodasursos piedalījās **316** trešo valstu pilsoņi²⁶, un Izglītības attīstības centraursos piedalījās **170** trešo valstu pilsoņi.²⁷

Vispārējie atbalsta pakalpojumi

No 2016.gada maija līdz 2017.gada decembrim "Informācijas centrs imigrantiem" sniedza **3069** individuālas konsultācijas **2514** cilvēkiem, tai skaitā patvēruma meklētājiem, starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, trešo valstu pilsoņiem un citiem iebraucējiem. Lielākā daļa konsultāciju bija par uzturēšanās atļaujām, darba un biznesa attīstības iespējām, veselības aprūpi, kā arī izglītību.²⁸

2. Ar sociālo integrāciju saistīto kursu pieejamība

Patvēruma meklētāji: Pieejami sociālās integrācijas kursi, latviešu valodas kursi iesācējiem 120 stundu apjomā (no 2018.gada – 80 stundu), individuāls sociālais darbinieks un sociālais mentors, kā arī individuālas konsultācijas "Informācijas centrā imigrantiem" / "Informācijas centrā iebraucējiem". **Nav pienākums** apmeklēt vai izmantot kādu no minētajiem kursiem vai pakalpojumiem.

Starptautiskās aizsardzības saņēmēji: Pieejami latviešu valodas kursi darba meklēšanas gaitā, pieejams individuāls sociālais darbinieks un sociālais mentors, kā arī konsultācijas "Informācijas centrā imigrantiem" / "Informācijas centrā iebraucējiem". **Nav pienākums** apmeklēt vai izmantot kādu no minētajiem kursiem vai pakalpojumiem.

Trešo valstu pilsoņi un citi iebraucēji: Pieejamas konsultācijas "Informācijas centrā imigrantiem" / "Informācijas centrā iebraucējiem", kā arī pieejamajos latviešu valodas vai integrācijasursos tiek apskatītas ar sociālo integrāciju saistītas tēmas. **Nav pienākums** apmeklēt vai izmantot kādu no minētajiem kursiem vai pakalpojumiem.

²⁶ E-pasta sarakste ar Daci Dalbiņu, Latviešu valodas aģentūras direktora vietnieci, 25.01.2018.

²⁷ "Pārdomas projekta pirmo mācību gadu noslēdzot". Skatīts 25.01.2018.

²⁸ "Informācijas centrs imigrantiem palīdzējis vairāk nekā 2,5 tūkstošiem ārvalstnieku". Publicēts 28.12.2017.

3. Pasākumi mērķa grupām ar specifiskām uzņemšanas vajadzībām

Nav definētas konkrētas aktivitātes vai pasākumi personām, kuru uzņemšanas un integrācijas procesā jāņem vērā specifiskās vajadzības viņu dzimuma, vecuma, veselības stāvokļa vai seksuālās orientācijas dēļ. Tomēr sociālās integrācijas atbalsta aktivitātes ietver:

Bērniem: Interaktīvas bilžu grāmatas “Ezis un viņa draugi iepazīst Latviju” izstrādi, kas tiek izmantota, strādājot ar bērniem. Grāmata ir tulkota četrās valodās.²⁹

Starptautiskās aizsardzības saņēmēji, kuriem trūkst rakstīt un lasīt prasmes: 10 interaktīvu video izstrāde par dažādām sociālās integrācijas tēmām – izglītību, svētkiem, nodarbinātību, veselības aprūpi, dzīvesvietas nodrošinājumu, gadalaikiem, transporta pakalpojumiem, bankas pakalpojumiem, drošību un dokumentiem.³⁰

III. Kursu apraksts

1. Sociālās integrācijas kursi patvēruma meklētājiem

Kursi ir pieejami visiem patvēruma meklētājiem, kuri ir pieprasījuši patvērumu Latvijā. Kursi tiek organizēti sākotnējās uzņemšanas periodā, kamēr tiek izskatīts pieteikums par starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanu.

- **Ilgums:** Katra no kursu 10 lekcijām ir 2 akadēmiskās stundas gara. Projektā tiek nodrošināti vairāki kursu cikli, atbilstoši to nepieciešamībai.
- **Formāts:** Kursi notiek dienas laikā, mācību organizatoru telpās. Tiek apmaksāts sabiedriskais transports, lai dotos no Patvēruma meklētāju centra “Mucenieki” uz kursu norises vietu. Kursi tiek organizēti grupās no 10 līdz 15 cilvēkiem, grafiks tiek plānots katrai grupai individuāli.³¹
- **Valoda:** Kursi tiek vadīti angļu un krievu valodās ar sinhrono tulkošanu, ja tāda ir nepieciešama. Kopš 2016.gada jūnija kursos ir ticis nodrošināts tulkojums 12 dažādās valodās.
- **Saturs:** Tēmas, kuras nepieciešams iekļaut kursu saturā, ir noteiktas Rīcības plānā. Sākot no 2018.gada maija kursu saturam jābūt licencētam atbilstoši saistošajiem normatīvajiem aktiem.
- **Izmaksas:** Kursi tiek finansēti no PMIF ar 15% valsts budžeta līdzfinansējumu. 2016.gadā kursu nodrošināšanā tika ieguldīti EUR 68 545.³² Patvēruma meklētājiem kursi ir pieejami bez maksas.
- **Eksāmens:** Kursu noslēgumā nav paredzēts eksāmens, taču divas reizes kursa laikā notiek aptaujas par dalībnieku apmierinātību.
- **Iespējas saņemt apliecinājumu par dalību kursos:** No 2018.gada maija kursu dalībniekiem būs iespēja saņemt sertifikātu par dalību kursā.

2. Citas aktivitātes

Latviešu valodas kursi patvēruma meklētājiem 120 stundu apmērā (kopš 2018.gada – 80 stundu apmērā) Patvēruma meklētāju centrā “Mucenieki” norit ar tulku palīdzību. Kursu saturu izstrādāja Latviešu valodas aģentūra, un tajos apskatīti

²⁹ “Ezis un viņa draugi iepazīst Latviju”. Skatīts 25.01.2018.

³⁰ “Video”. Skatīts 25.01.2018.

³¹ Skaitis grupās sākot no 2018. gada maija.

³² Līgums Nr. PMIF/9/2016/1/03 EU. Projektu atbalsta PMIF, vairāk informācija goo.gl/FRMecq.

arī dažādi ar sociālo integrāciju saistīti temati. Kursu nodrošināšana PMIF 2016. un 2017. gadā ieguldīja EUR 251,230, un patvēruma meklētājiem tie tika nodrošināti bez maksas.³³

Sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojums patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem tiek nodrošināts gan sākotnējā uzņemšanas periodā (3 mēnešus), gan arī pēc starptautiskās aizsardzības statusa saņemšanas (līdz 12 mēnešiem). Katru mērķa grupas pārstāvi konsultē sociālais darbinieks un individuāls sociālais mentors, sākot ar ierašanos Patvēruma meklētāju centrā "Mucenieki". Sociāla mentora atbalsts pārsvarā ietver praktisku palīdzību - piemēram, bankas pakalpojumu saņemšanai, ārsta apmeklējumu organizēšanai, mājokļa meklējumiem, kas arī nodrošina vērtīgu piemesumu šīs mērķa grupas sociālās integrācijas veicināšanai. Sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojums tiek finansēts no Eiropas sociālā fonda (turpmāk – ESF) ar valsts budžeta līdzfinansējumu.³⁴

Kursi trešo valstu pilsoņiem ir galvenokārt pieejami kā aktivitātes atsevišķos PMIF un valsts budžeta finansētos projektos līdz 2018.gada beigām:

- **Izglītības attīstības centrs** nodrošina latviešu valodas kursus ar mērķi veicināt trešo valstu pilsoņu iekļaušanos darba tirgū un izglītības sistēmā. Šie kursi ir pieejami dažādās grupās A un B valodas prasmju līmeņiem 120 akadēmisko mācību stundu apmērā. Līdz 2017.gada beigām izveidotas 13 latviešu valodas mācību grupas;³⁵
- **Latviešu valodas aģentūra** nodrošina latviešu valodas kursus ar mērķi veicināt trešo valstu pilsoņu iekļaušanos darbu tirgū. Tie tiek organizēti vairākās Latvijas pilsētās 12-15 cilvēku lielās grupās 120 akadēmisko stundu garumā, un līdz šim grupas ir bijušas pieejamas A un B valodas prasmju līmeņiem;³⁶
- **Inovāciju atbalsta centrs** kopš 2017.gada augusta piedāvā 28 stundu ilgus integrācijas kursus trešo valstu pilsoņiem.³⁷

IV. Kursu saturs

1. Kursu mērķi

Kopējais **sociālās integrācijas kursu** mērķis ir veicināt patvēruma meklētāju, bēgļu un personu ar alternatīvo statusu sociālekonomisko iekļaušanos. Lai sasniegtu šo mērķi, kursu saturam jānodrošina mērķa grupas iepazīstināšana ar pamatinformāciju par dzīvi Latvijā, lai mērķa grupas pārstāvji tādējādi spēj pilnvērtīgi izmantot savas tiesības, pildīt pienākumus un orientēties Latvijas sabiedrībā.³⁸

³³ "Projekts „Valodas sākotnējā apguve patvēruma meklētājiem”]. Skatīts 15.01.2018.

³⁴ "Sociālekonomiskais atbalsts patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu" Skatīts 25.01.2018.

³⁵ "Dzīvoju Latvijā - mācos latviešu valodu" Skatīts 25.01.2018.

³⁶ "Projekts „Latviešu valodas apguve, lai sekmētu trešo valstu pilsoņu iekļaušanos darba tirgū”]. Skatīts 15.01.2018.

³⁷ "Trešo valstu pilsoņus aicina pieteikties bezmaksas integrācijas kursiem". Skatīts 15.01.2018.

³⁸ "Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojums Nr. 759 "Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā". Skatīts 15.01.2018.

2. Kursu programma

Sociālās integrācijas kursu saturam ir jāietver:

1. Vispārīgu informāciju par Latvijas valsti, valsts iekārtu, vēsturi, kultūru, tradīcijām u.c.;
2. Praktisku informāciju par Latviju un pakalpojumiem (banka, sabiedriskais transports, telefonsakari, interneta pieejamība, valūta u.c.);
3. Informāciju par iekļaušanos sabiedrībā, nediskriminācijas principiem, sabiedrības rakstītām un nerakstītām normām, ētiku, sadzīvi un iespējamām kultūru atšķirībām – komunikācijas atšķirības, reliģiskās atšķirības, atšķirīga attieksme pret konflikta situācijām, lēmumu pieņemšanu, laika izjūtu, personīgo atbildību u.c.;
4. Informāciju par mājokļu tirgu - iespējas īrēt, īres līgumi, maksāšanas iespējas;
5. Informāciju par nodarbinātību - pašreizējo situāciju Latvijā, darba meklēšanu, mācību iespējām, atbalstu bezdarbniekiem, bezdarbnieku tiesībām un pienākumiem, piekļuvi darba tirgum un institūcijām, kas sniedz atbalstu bezdarbniekiem;
6. Informāciju par izglītību - izglītības sistēmu, izglītības iestādēm, izglītības iespējām, vispārējo izglītību, izglītību pieaugušajiem;
7. Informāciju par interešu grupām, aktivitātēm un brīvā laika pavadīšanas iespējām, kā arī organizācijām, kas palīdz piedalīties šādās aktivitātēs;
8. Informāciju par veselības aprūpes sistēmu - ģimenes ārstiem, speciālistiem, veselības aprūpes pakalpojumiem pieaugušajiem un bērniem, pakalpojumu izmaksām, medicīnas pakalpojumu pieejamību un apmaksu no valsts programmām, Darba ekspertīzes ārstu komisijas darbību, veselības apdrošināšanas iespējām;
9. Informāciju par sociālās apdrošināšanas sistēmu Latvijā;
10. Informāciju par sociālās palīdzības sistēmu un institūcijām, kurās var vērsties, lai saņemtu sociālās garantijas.³⁹

3. Izmantotās mācību metodes

Vispārējās mācību metodes **sociālās integrācijas kursos** ir klātienē lekcijas ar praktiskiem vingrinājumiem un interaktīvām diskusijām. Tāpat kursu laikā izmanto arī audiovizuālos materiālus, tai skaitā prezentācijas un video klipus. Svarīga mācību daļa ir arī jautājumu un atbilžu sesija par tēmu, kas tika apspriesta lekcijas laikā.⁴⁰

Kursu laikā arī notika divu veidu mācību vizītes:

- Kulturālas un izglītojošas mācību vizītes uz Rīgas vēstures un kuģniecības muzeju, Latvijas Nacionālo vēstures muzeju, Rīgas Motormuzeju, Mencendorfa namu, Laimas Šokolādes muzeju, kā arī Zooloģisko dārzu, kurās piedalījās apmēram trešdaļa no visiem kursu dalībniekiem;
- 14 profesionālās vizītes uz mācību centru "BUTS" un pa vienai – uzņēmumā "Senā klēts" un "Jaunais A salons". Vizītēs piedalījās apmēram divām trešdaļām no visiem kursu dalībniekiem.⁴¹

³⁹ "Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojums Nr. 759 ["Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā"](#)". Skatīts 15.01.2018.

⁴⁰ Telefona saruna ar Sandru Zalcmani, biedrības "Patvērums 'Drošā māja'" direktori, 19.01.2018.

⁴¹ ["Gada laikā zināšanas par Latviju ieguvušas 355 starptautiskās aizsardzības personas"](#). Publicēts 07.07.2017.

4. Vietēju iedzīvotāju iesaisteursos

Lai gan kursu laikā nav paredzētas aktivitātes, lai veicinātu vietējo iedzīvotāju iesaisti starpkultūru saskarsmē ar kursu dalībniekiem, kursu dalībniekiem ir iespējas iepazīties gan ar brīvprātīgajiem, kas palīdz kursu aktivitāšu ieviešanā, gan arī kursu pakalpojuma sniedzēja darbiniekiem. Arī kursu laikā notiekošās mācību vizītes veicina saskarsmi ar vietējiem iedzīvotājiem.⁴²

5. Cita ar saturu saistītā informācija

Sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojums patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem tiek nodrošināts ar mērķi veicināt pilnu sociālekonomisko iekļaušanos un integrāciju, tai skaitā palīdzot samazināt barjeras, kas kavē mērķa grupas iekļaušanos darba tirgū. Sociālo mentoru pienākumu apraksts nosaka arī konkrētus ar sociālo integrāciju saistītus uzdevumus, tai skaitā veicināt veiksmīgu mentorējamā attiecību nodrošināšanu ar dzīvesvietas īpašnieku un darba devēju, atbalstu dažādu pakalpojumu saņemšanai – veselības aprūpes iestādēs, izglītības iestādēs, nodarbinātības pasākumos un citās iestādēs, kā arī kopīgu dalību dažādos kultūras pasākumos.⁴³

Sociālas integrācijas projektā tika izstrādāti arī **dažādi informatīvi materiāli**, piemēram, “Latvija – valsts pie Baltijas jūras”⁴⁴, kurā ir 22 nodaļas par dažādām ar sociālo integrāciju saistītām tēmām, tai skaitā par Latvijas iedzīvotāju tiesībām un pienākumiem. Materiāls ir tulkots arābu, franču, dari un angļu valodās.⁴⁵ Papildus informācija par darba iespējām ir pieejama Nodarbinātības valsts aģentūras izstrādātajā bukletā “Pirmie soļi ceļā uz darbu” - ar nodarbinātību saistīti juridiskie jautājumi, iespējamie nodarbinātības veidi, darba vide, dzīvesvieta, izglītība un sociālais nodrošinājums.⁴⁶ Tāpat ir izstrādāti vairāki video materiāli par sociālās integrācijas jautājumiem.⁴⁷

Latviešu valodas kursi trešo valstu pilsoņiem arī satur sociālās integrācijas elementus. To saturs tiek veidots atbilstoši valsts valodas eksāmenu saturam ar informāciju par personīgās informācijas prezentēšanu, izglītību, darba vidi, sadzīves situācijām, brīvā laika pavadīšanu un dažādu pakalpojumu saņemšanu.⁴⁸ Papildus tam trešo valstu pilsoņiem ir iespēja saņemt praktiskus padomus un palīdzību no kursu pasniedzējiem, kā arī veidot draudzīgas attiecības kopā ar citiem kursu dalībniekiem.⁴⁹

⁴² Telefona saruna ar Sandru Zalcmani, biedrības “Patvērums ‘Drošā māja’” direktori, 19.01.2018.

⁴³ “Sociālekonomiskais atbalsts patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu”. Skatīts 25.01.2018.

⁴⁴ “Latvia - A country on the Baltic sea coast”. Skatīts 25.01.2018.

⁴⁵ “Noslēdzas atbalsta projekts starptautisko aizsardzības personu izglītošanai par Latviju”. Publicēts 22.12.2017.

⁴⁶ “First Steps to Employment”. Skatīts 25.01.2018.

⁴⁷ “Video”. Skatīts 25.01.2018.

⁴⁸ “Pārbaudes uzdevumu tematika pamata (A) līmenī”. Skatīts 31.01.2018.

⁴⁹ Telefona saruna ar Ēriku Pičukāni, Latviešu valodas aģentūras pārstāvi, 31.01.2018.; Telefona saruna ar Sandru Zalcmani, biedrības “Patvērums ‘Drošā māja’” direktori, 19.01.2018.

Bibliogrāfija

2015/1601/EC, (22.09.2015)

“3. RĪCĪBAS VIRZIENS: Sociālekonomiskā iekļaušana”. Skatīts 25.01.2018., <https://likumi.lv/ta/id/278257>

“3.1. Sociālekonomiskā iekļaušana patvēruma procedūras procesā”. Skatīts 15.01.2018., <https://likumi.lv/ta/id/278257>

Antra Jansone, Nodarbinātības valsts aģentūra, e-pasta sarakste, 26.05.2017.

“Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām (..)”. Iepirkuma specifikācija, iepirkums izziņots 24.10.2017. Skatīts 14.01.2018., https://km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/PMIF/konkursi/PMIF_27.10.2017_02/Nolikums_9akt.pdf

“Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām (..)”. Iepirkuma specifikācija, iepirkums izziņots 24.03.2016. Skatīts 14.01.2018., http://oldweb.km.lv/lv/doc/ES/pmif/konkursi/KMnol_30032016_PMIF_9aktivitate.pdf

“Bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu”. Skatīts 25.01.2018., <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=433&mid=551&txt=4640>

“Dzīvoju Latvijā - mācos latviešu valodu”. Skatīts 25.01.2018., <http://www.iac.edu.lv/the-main-projects-and-activities-implemented-by-edc/living-in-latvia-learning-latvian/>

“Ezis un viņa draugi iepazīst Latviju”. Skatīts 25.01.2018., <http://www.beglis.lv/uploads/files/informativie-materiali/eza-draugi-lv.pdf>

E-pasta sarakste ar Daci Dalbiņu, Latviešu valodas aģentūras direktora vietnieci, 25.01.2018.

E-pasta sarakste saruna ar Ēriku Pičukāni, Latviešu valodas aģentūras pārstāvi, 31.01.2018, 09.06.2017.

“First Steps to Employment”. Skatīts 25.01.2018., <http://www.beglis.lv/uploads/files/informativie-materiali/brosura-en.pdf>

“Gada laikā zināšanas par Latviju ieguvušas 355 starptautiskās aizsardzības personas”. Publicēts 07.07.2017., <http://www.patverums-dm.lv/lv/gada-laika-zinasanas-par-latviju-ieguvusas-355-starptautiskas-aizsardzibas-personas/858>

“Informācijas centrs imigrantiem palīdzējis vairāk nekā 2,5 tūkstošiem ārvalstnieku”. Publicēts 28.12.2017., <http://patverums-dm.lv/lv/informacijas-centrs-imigrantiem>

“Informācijas centrs imigrantiem/jauniebraucējiem”. Skatīts 14.01.2018., <http://patverums-dm.lv/lv/informacijas-centrs-imigrantiem>

“Izglītības attīstības centrs”. Skatīts 14.01.2018., <http://www.iac.edu.lv/>

"Izvērtējuma ziņojums par sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumu sniegšanu patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusa laika posmā no 2016.gada 6.aprīļa līdz 30.novembrim". Skatīts 25.01.2018., http://www.redcross.lv/wp-content/uploads/2016/12/2016.12.16_LSK-mentoru-programmas-8-menesu-izvertejums-04-11.2016.pdf

"Kultūras ministrija". Skatīts 14.01.2018., <https://km.gov.lv/en>

"Latvia – a Country on the Baltic Sea Coast". Skatīts 25.01.2018., <http://www.beglis.lv/uploads/files/informativie-materiali/drosamaja-buklets-en-a4.pdf>

"Latviešu valodas aģentūra". Skatīts 14.01.2018., <http://www.valoda.lv/>

"Ministru kabineta 2011.gada 20.oktobra rīkojums Nr.542 "Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņem 2012.–2018.gadam"". Skatīts 15.01.2018., <https://likumi.lv/doc.php?id=238195>

"Ministru kabineta 2014.gada 18.februāra rīkojums Nr. 268 "Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018. gadam īstenošanas plānu 2017.-2018. gadam"". Skatīts 15.01.2018., <https://likumi.lv/doc.php?id=291179>

"Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojums Nr. 759 "Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā"". Skatīts 15.01.2018., <https://likumi.lv/ta/id/278257>

„Nacionāla līmeņa koordinācijas sistēmas izveide (...)”. Iepirkuma specifikācija, skatīts 14.01.2018., https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/PMIF/konkursi/PMIF_27.10.2017_01/Nolikums_12aktivitate.pdf

"Noslēdzas atbalsta projekts starptautisko aizsardzības personu izglītošanai par Latviju". Publicēts 22.07.2017., <http://www.patverums-dm.lv/lv/nosledzas-atbalsta-projekts-starptautisko-aizsardzibas-personu-izglitosanai-par-latviju/889>

"Novembrī sociālā darbinieka un sociālā mentora atbalsts nodrošināts 110 personām". Publicēts 21.07.2017., <http://www.patverums-dm.lv/lv/novembri-sociala-darbinieka-un-sociala-mentora-atbalsts-nodrosinats-110-personam/891>

"Patvēruma „Drošā māja”". Skatīts 14.01.2018., <http://patverums-dm.lv/en>

"Pārdomas, projekta pirmo mācību gadu noslēdzot".

Skatīts 25.01.2018.

<http://www.iac.edu.lv/aktualie-projekti/dzivoju-latvija-macos-latviesu-valodu/pardomas-projekta-pirmo-macibu-gadu-nosledzot/>

"Pārbaudes uzdevumu tematika pamata (A) līmenī". Skatīts 31.01.2018., http://visc.gov.lv/valval/dokumenti/uzd_tem_a.pdf

“Projekts „Mēs – Latvijā””. Skatīts 26.03.2018., <http://www.inovacijucentrs.lv/mes-latvija.php>

“Projekts „Valodas sākotnējā apguve patvēruma meklētājiem””. Skatīts 14.01.2018.,
<http://www.valoda.lv/projekti/starptautiskie-projekti/patveruma-migrācijas-un-integrācijas-fonda-2014-2020-projekts-valodas-sakotneja-apguve-patveruma-mekletajiem-nr-lvapmif20162/>

“Projekts „Latviešu valodas apguve, lai sekmētu trešo valstu pilsoņu iekļaušanos darba tirgū””. Skatīts 14.01.2018.,
<http://www.valoda.lv/projekti/starptautiskie-projekti/patveruma-migrācijas-un-integrācijas-fonda-2014-2020-projekts-valodas-sakotneja-apguve-patveruma-mekletajiem-nr-lvapmif20162/>

“Sabiedrības integrācijas fonds”. Skatīts 31.01.2018., <http://www.sif.gov.lv/>

“Sociālekonomiskais atbalsts patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu”. Skatīts 14.01.2018.,
http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10060%3A

Telefona saruna ar Sandru Zalcmāni, biedrības “Patvērums ‘Drošā māja’” direktori, 19.01.2018.

Telefona saruna ar Ēriku Pičukāni, Latviešu valodas aģentūras pārstāvi, 31.01.2018.

“Trešo valstu pilsoņus aicina pieteikties bezmaksas integrācijas kursiem”. Skatīts 31.01.2018.,
<http://www.iksd.riga.lv/public/86677.html>

“Video”. Skatīts 25.01.2018., <http://www.beglis.lv/en/video-1>